

FöreningsNytt

Publicerat den 19 april 2023 • Christer Wallentin
sidan 1 av 2

Vattentestet i vattenmöllan

Fredagen den 14 april var en spännande dag. Så här sammanfattade Clas Hellstrand vad som hände då:

Det är vår i luften! Sädesärlan har nyss anlänt och vippar omisskännligt på sin långa stjärt frånnocken av tegeltaket till Vattenmöllan. En svala har också återkommit från sin vintervistelse i Afrika och det, om något, är ett tecken – om inte på sommar – så i vart fall på att vintern är över för denna gången!

När författaren till dessa rader närmar sig Vattenmöllans karakteristiska byggnader på den lilla grusvägen med Öresund glittrande i fonden, är det också med spänning och stor förväntan. Det ska nämligen göras ett test med vatten med hjälp av Räddningstjänsten i Höganäs.

Styrelsen för Vattenmöllans vänner plus några entusiastiska medlemmar är på plats, för att bli åsyna vittnen till dagens begivenhet. Hasse Hansson, ordförande i föreningen och tillika husägare till fastigheten, har avtalat med brandchefen Lars Scotte och hans medhjälpare Magnus Bengtsson att genomföra ett försök med vatten från Räddningstjänstens tankbil. Detta för att pröva om vattnet kan driva hjulen runt när kvarnstenarna också ska drivas runt, liksom det övriga kvarnmaskineriet.

Vattenslangar rullas vant ut och sammanfogas som en lång vit orm hela vägen ner till rännan in till kvarnhuset. När alla delar är på plats blir det ett snabbt besked att vattnet kommer som förväntat. Munstycket förs in i rännan och provet är i gång. Vattnet rinner jämt och fint. En snabb förflyttning in i själva kvarnhuset för att konstatera att vattnet flödar i rännan fram till det väldiga kvarnhjulet med en diameter på fyra meter.

Efter en kort stund är skovlarna fyllda med vatten och hela det stora hjulet börjar rulla. Strax därefter är malstenen



också i rörelse. Allt fungerar som förväntat i några härliga sekunder innan kvarnstenen plötsligt stannar. Något i fästanordningen är fel. Erfarna mannar gör en snabb bedömning av vad som hänt och griper tag i lämpliga verktyg.

Tydligen har axelfästet släppt från stenen och nödvändiga justeringar måste göras. En snabb analys ger vid handen att hela den övre kvarnstenens, den så kallade »löparens«, tyngd har vilat på den nedre stenen, den så kallade »liggaren«, varför löparen stannade upp.

Efter ett kortare avbrott görs ett nytt försök, sedan stenen lyfts och dess vingfäste justerats. Nu bestäms vattenflödet till cirka 100 liter per minut och vattnet forsar in i rännan igen. Det blir ett bra flyt och omedelbar rörelse i malstenen.

Vilken underbar känsla att se denna forntida ingenjörskonstruktion i verksamhet. Den går faktiskt ända tillbaka till Fjärran Östern och den romerska antikens dagar. I princip samma maskineri har drivit kvarnar som malt säd till människornas fromma i mer än 2 000 år! Och så kan vi i dessa yttersta dagar bevittna, hur denna snillrika kvarnanläggning från 1700-talet får hjulen att snurra med vattnet som kraftkälla.

Text: Clas Hellstrand

Foto: Magnus Hellstrand

.....

På Facebook/Mölle By- och Kulturförening finns två korta filmer som visar när vattnet släpptes på, [klicka här](#)



Magnus Börjesson och Pelle Nilsson har byggt båda vattenhjulen. De var på plats vid testet och grep in direkt när löparens infästning behövde justeras.

FöreningsNytt

Publicerat den 6 mars 2023 • Christer Wallentin • sidan 1 av 1

Årsmötet hölls den 25 februari i stationshuset i Mölle med nio medlemmar. Den stora förändringen i styrelsen var att Bo Hansson lämnar sin post i styrelsen som mångårig sekreterare. Han ersätts av Christer Wallentin.

De övriga i styrelsen omvaldes för ett nytt år. Birgitta Hansson utsågs till revisor med Bo Hansson som suppleant.

Se förteckningen över den aktuella styrelsen, [Styrelsen 2023](#). Läs protokollet med mera från årsmötet, [klicka här](#).

Kvarndammen Det är föreningens mål att återskapa den gamla kvarndammen. För att det ska bli möjligt krävs: (1) Länsstyrelsens tillstånd och (2) Finansiering.

Den 1 mars lämnade styrelsen in en så kallad anmälan om vattenverksamhet. Det är ett omfattande dokument som visar hur föreningen vill genomföra byggprojektet utan att skada fiskens fortplantningsmöjligheter och andra viktiga naturintressen.

→ Läs Anmälan om vattenverksamhet, [klicka här](#)

Nästa arbetsdag

Välkommen lördagen den
1 april klockan 10–14. Anmäl
dig till Hasse Hansson,
073-800 47 77 eller
hansmollare@gmail.com



Pålsjö mölla finns strax norr om Helsingborg. Själva kvarnen ligger till vänster på bilden och är ihopbyggd med möllarebostaden. I förgrunden syns kvarndammen. Så här bör det i stora drag ha sett ut i Vattenmöllan när den ombyggda kvarnen stod färdig 1758.

Bilden ger en uppfattning om hur det kan komma att se ut i Vattenmöllan när den gamla kvarndammen en dag är återställd.
Foto webben

FöreningsNytt

PUBLICERAT DEN 22 FEBRUARI 2021 • BO HANSSON • SIDAN 1 AV 2

Årsmötet

I föreningens digitala årsmöte deltog 21 medlemmar. Protokollet ligger nu på hemsidan. Tre nya ledamöter valdes in i styrelsen och hälsades varmt välkomna. Här får du en kortfattad presentation av såväl nya som gamla styrelseledamöter:

Bert Burger, Heidelberg och Lerhamn. Arkitekt och arkeolog med förflutet från utgrävningar i Mellanöstern; byggnadshistoriker (har restaurerat över 50 gamla byggnader i Heidelberg).

Claes Gudmundson, Mölle. Civilingenjör och teknologie doktor. Före detta forskare och processutvecklare vid Svenska Sockerfabriks AB.

Bo Hansson, Mölle. Civilingenjör. Före detta länsöverdirektör vid Länsstyrelsen i Stockholms län och ställföreträdare för landshövdingen. Sekreterare i styrelsen.

Hasse Hansson, Vattenmöllan, Mölle. Tandläkare och ordförande i styrelsen.

Henrik Hansson, Göteborg och Vattenmöllan. Arbetsledare på Bra Bygg AB.

Clas Hellstrand, Arild. Före detta handläggare på juridiska enheten på Länsstyrelsen i Skåne län samt informatör och samordnare vid Informationscenter Öresund direkt.

Karin Kardell, Nyhamnsläge. Antikvarie. Helsingborgs museer, Kulturmagasinet och Fredriksdal.

Maria Schoultz, Göteborg och Vattenmöllan. Begravningsentreprenör och delägare i Ströms & Gustavssons Begravningsbyrå.

Jan Sjöberg, Helsingborg och Mölle. Datatekniker.

Dag Wisæus, Stockholm och Mölle. Civilingenjör som har arbetat med vattenfrågor inom Vattenfall under en stor del av yrkeslivet.

Ansökningar om bidrag

Föreningen står inför etapp 2 i vattenprojektet. Det gäller att utreda förutsättningarna för, och ansöka om att få tillstånd till, att återskapa resten av den gamla kvarndammen, en yta på cirka 1 500 kvadratmeter exklusive nuvarande våtmark, och att även få tillstånd till att ta vatten ur dammen för att driva vattenmöllan i samband med föreningens visningar.

En offert på 160 000 kronor har lämnats av Naturcentrum AB. Företaget var också ansvarigt för utredningen och genomförandet av etapp 1 av restaureringen av dammen.

Föreningen har från Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen ansökt om ett bidrag på 160 000 kronor för etapp 2.

Föreningen har också, för samma sak, i december ansökt om bidrag från Riksantikvarieämbetet för kulturarvsarbete med 160 000 kronor. Ämbetet

Vänd!

Forts ...

väntas fatta beslut i månadsskiftet maj/juni. Om hela eller en del av beloppet beviljas därifrån kommer vi att meddela Krapperupsstiftelsen och justera sökt belopp.

En ansökan om bidrag från Stiernstedt-Kockenhus kulturförening omfattar 20 000 kronor för delfinansiering av både vattenrännan och visningsverksamheten.

Visningsverksamheten under 2021

Styrelsen har beslutat, på grund av covid 19-pandemin att föreningen inte ska ha några allmänna visningar under första halvåret 2021, men vi kan ordna privata visningar för mindre grupper efter önskemål.

Allmänna visningar anordnas enligt följande:

- Söndagen 4 juli, Möllans dag
- Söndagen 14 augusti
- Söndagen 5 september
- Lördagen 11 september, Kulturarvsdagen

I samtliga fall sker visningen klockan 14–16.

Vattenmöllebäcken

Vattenföringen i Vattenmöllebäcken är kraftig och bäcken har svämmat över, se bilderna nedan och en video på hemsidan.



Foto Hasse Hansson



FöreningsNytt

Publicerat den 3 februari 2020 • Hasse Hansson • sidan 1 av 1

Föreningen har redovisat resultatet av vårt forskningsprojekt med titeln:
Kvarndammen till Krapperups gamla vattenmölla, KR 2019–0009, och
överlämnat rapporten till Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen. Den finns nu
utlagd på vår hemsida www.vattenmollan.se under Aktuellt.

Jag har tagit några nya foton över Vattenmöllebäcken med imponerande
vattenföring och över vår delrestaureerade kvarndamm/våtmark.

Var rädda om er tills vi hinner bli vaccinerade och delta gärna i vårt digitala
årsmöte senast den 18 februari.

Hasse Hansson
ordförande



FöreningsNytt

PUBLICERAT DEN 4 SEPTEMBER 2020 • BO HANSSON • SIDAN 1 AV 2

Leaderprojektet Restaurering av Krapperups gamla vattenmølla, med anor från 1600-talet

Vi har den 2 september skickat in slutredovisningen för vårt Leaderprojekt till Jordbruksverket. Projektet har pågått sedan 2016 och föreningens medlemmar har arbetat ideellt 3 256 timmar motsvarande 716 480 kronor inom projektets ram. Totalt har vårt Leaderprojekt omfattat 1 164 940 kronor, varav 184 040 kronor är medfinansiering från Länsstyrelsen i Skåne och Stiftelsen Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur.

Några svårigheter under projektets gång

Den långa tiden från beslutet i Leader Nordvästra Skåne med Öresunds beslutsgrupp i juni 2016 till Jordbruksverkets beslut i november 2016 hämmade en fullskalig start. Tiden från ansökan om delutbetalning tills dess Jordbruksverket beslutat om utbetalning har varit besvärande lång. Vi har dock 2020 fått förtur för att kunna klara likviditeten då vi samtidigt hade tre olika ansökningar om delutbetalning liggande på Jordbruksverket.

Vad har Leaderprojektet betytt för vänföreningen?

Leaderprojektet har inneburit att takten i restaureringsarbetet har kunnat höjas betydligt och att övriga finansiärer har varit beredda att satsa mer än de annars troligen skulle ha gjort. Likviditeten förbättrades dramatiskt då vi fick ett förskott på 250 000 kronor från Jordbruksverket. Vi anser också att Leaderprojektet har varit en förutsättning för att nya bidragsgivare – såsom Sparbanksstiftelsen Gripen, Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket via Länsstyrelsen i Skåne – skulle vara med och bidra till projektet samt att andra bidragsgivare såsom Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen, Stiftelsen Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur och Stiernstedt-Kockenhuis kulturförening har bidragit med mer pengar än de annars skulle ha gjort.

Besöksverksamheten under Leaderprojektets löptid

I det nya nyttjanderättsavtalet mellan fastighetsägarna och Föreningen Vattenmöllans Vänner utökas antalet allmänna visningar från 3 upp till 8 gånger per år och där tydliggörs också allmänhetens möjligheter att se vattenmøllan från de vägar och stigar som omger fastigheten. Dessutom kvarstår föreningens rätt att i övrigt ordna visningar för allmänheten och skolklasser, i samförstånd med fastighetsägarna. Avtalet gäller fram till slutet av 2030.

Vänd!

Totalt har vi haft cirka 1 525 nya besökare under projektets löptid från juli 2016 till och med augusti 2020. EU har på grund av corona-pandemin flyttat kampanjen *Mitt Europa 2020* till senare. Regeringens och Folkhälsomyndighetens råd har också medfört att vi tyvärr var tvungna att ställa in våra allmänna visningar under första halvåret 2020. Vi hade dock under denna tid mindre visningar i små grupper för totalt 215 personer. I höst genomför vi 3 allmänna, corona-anpassade visningar. På de två första, som genomfördes i augusti, hade vi sammanlagt 75 besökare.

Vi har förutom från Sverige haft besökande turister från Australien, Canada, Syrien, Danmark, Norge, Finland, Tyskland, Holland och Frankrike.

Fortsatt verksamhet

Mer information och ett rikt bildmaterial över restaureringsarbetet finns på föreningens hemsida www.vattenmollan.se. Föreningen fortsätter nu efter Leaderprojektets slut sitt framgångsrika arbete med att slutföra restaureringen av Krapperups gamla vattenmølla med ytterligare ett vattenhjul, ett kronhjul och ett drev.

Nästa större aktivitet är att kunna få tillstånd till att restaurera hela den gamla kvarndammen och att få tillstånd till att vid ett antal tillfällen ta vatten ur dammen för att kunna visa hur vattenmøllan fungerade under 1800-talet.

Bo Hansson

Projektledare

FöreningsNytt

Publicerat den 19 augusti 2019 • sidan 1 av 1

Föreningen erhöll i torsdags ett stipendium om 15 000 kr från Stiernstedt Kockenhus kulturförening. Vi ska använda pengarna till att göra en utställning i nedre rummet i kvarnen.

Caroline Ranby har observerat att den danske historikern Leon Jespersen, har precis kommit ut med en bok ”Krapperup og dets ejere i danskertiden”. I den presenterar han en tidigare helt okänd jordebok över Krapperup från 1617, som han fann i ett fynskt godsarkiv som förvaras på Rigsarkivet i Odense. I jordeboken omnämns Vandmøllen och dess dåvarande brukare Claus Clemendsøn. Där lämnas också uppgiften att Clemendsøn betalade ett landgille omfattande 4 pund mjöl och 1 tunna torsk. Vi får således ändra i vår historik och istället ange att det första skriftliga belägget för Vattenmöllan är 1617 och inte 1629 som vi tidigare funnit i ett köpebrev i Krapperups arkiv.

I början av augusti var 28 medlemmar i Gyllenstiernska släktföreningen på besök. Hasse Hansson berättade om vårt arbete och visade runt i både kvarnen, stallet och möllarebostaden. Några av besökarna hade ju som små bott där och många andra hade hälsat på under 1960–1990 talen. De var alla imponerade över föreningens restaureringsarbete av kvarnen och av Hasses och övriga fastighetsägares restaurering av bostadsbyggnaderna.

Bert Burger har åtagit sig att göra en ritning/skiss på hur det 8-kantiga mjölkaret ska se ut när vi vet de exakta måtten på kvarnstenarna. Vi kan kanske själva bygga två mjölkar på någon arbetsdag i höst. Vi ska också tjära/olja porten och dörren in till kvarnen, slipa och linolja skåpet som stod där inne samt röja i kvarnens närområde. Vi återkommer med kallelse till arbetsdagen, förhoppningsvis i höst.

Styrelsen har beslutat att vi ska ansöka om bidrag från Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur till en delfinansiering av den andra kvarnlinjen. Ansökan lämnas in senast den 15 september.

Hittills i år har drygt 300 personer deltagit i våra visningar.

FöreningsNytt

Publicerat den 2 juli 2019 • Bo Hansson • sidan 1 av 2

FÖRENINGEN HAR FÅTT ett forskningsbidrag från Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen på 100 000 kronor. Målet för projektet är att ta fram förutsättningar för att kunna rekonstruera vattenmöllans historiska kvarndamm för att kunna driva Krapperups gamla vattenmølla cirka 10 gånger per år under perioden den 1 maj till den 14 september.

Detta forskningsprojekt är en del av det större forskningsprojektet som syftar till att förstå Krapperups gamla vattenmølla som helhet och en del av den vetenskapliga kunskapsuppbyggnaden om vattenkvarnar i allmänhet. Föreningen Vattenmøllans Vänner arbetar tvärvetenskapligt för att förstå vattenmøllan ur naturgeografisk, kulturgeografisk, teknikhistorisk, hantverksvetenskaplig och socialhistorisk synpunkt.

Detta specifika delprojekt handlar om att ta reda på kvarndammens byggnadsteknik (stenpackning, ekspont och lera), hydrologi och kvarntekniska funktion med vattennivåer och fallhöjder. Vidare hur naturvård, kulturarvsarbete och landskapsvård kan kombineras för i området överlagrade riksintressen och strandskydd.

Projektet ska så långt möjligt visa kvarndammens storlek och läge och hur den var uppbyggd. Undersökningar kommer att göras både i fält rörande den befintliga igenväxta dammen och i Krapperups arkiv av handlingar och kartor. Information om hur andra kvarndammar från 1600–1700-talet i Skåne är uppbyggda kan behöva användas.

Arbetet innefattar och att ta fram ritningar, kartor och arbetsbeskrivningar som också kan användas som underlag till entreprenadhandlingar för hur restaureringsarbetet ska utföras. Ritningar och beskrivning av det historiska utskovet från dammen liksom anordning för att förse kvarnen med vatten ingår i forskningsprojektet. Dessa anordningar ska vara tidstypiska för mitten av 1700-talet. Utredning av eventuella krav på åtgärder för att underlätta för havsöringens förädlning i Vattenmøllebäcken ska

genomföras. Vidare ska utredningen undersöka om en restaurering av kvarndammen kan kombineras med att kvarndammen samtidigt utgör en våtmark och möjligheterna att i så fall få statligt bidrag till anläggningen. Projektet ska utreda om en rekonstruktion av Krapperups gamla kvarndamm kan regleras med en anmälan enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken eller om vattendom krävs samt ge konkret underlag för ansökan om erforderliga dispenser och tillstånd hos Länsstyrelsen i Skåne eller hos Mark- och miljödomstolen.

Föreningen har för avsikt att anlita en forskare, inom eller utom föreningen, med tillräcklig kompetens för att kunna hålla i projektet.

Nästa visning av vattenmöllan är söndagen den 7 juli på Möllornas dag klockan 14–16. Ta gärna med vänner och bekanta på en visning det brukar vara uppskattat.

FöreningsNytt

Publicerat den 9 juni 2019 • Bo Hansson • sidan 1 av 2

Rogslösa kvarn

Rogslösa kvarn utanför Omberg lägger ned sin verksamhet. Hasse Hansson och Jan Sjöberg har besökt kvarnen och gratis fått en del användbara föremål till vår vattenmølla. Några av föremålen syns på bilden, bland annat en våg, en skrivpulpet och två trattar. Kom och se föremålen på lördag den 15 juni då vi visar kvarnen.



Vattenhjul

Efter sommaren ska vattenhjul, kronhjul och drev börja monteras. Vi hoppas på att kunna ordna ett studiebesök när arbetet är i gång.

Kvarnstenar

Vi har ju fått in några offerter på kvarnstenar bland annat från Sverige men också via Pawel Radzim från Polen och via Bert Burger från Tyskland, så vi närmar oss ett beslut om upphandling av kvarnstenar.

Kvarndammen

Vi hoppas nu på att Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen beviljar föreningen det bidrag om 150 000 kr för utredning inför restaureringen av den gamla kvarndammen. Besked väntar vi i början av juli.

Visning av vattenmöllan 2019

Visning av vattenmöllan sker följande dagar klockan 14–16:

- Lördagen den 15 juni
- **Söndagen** den 7 juli – Möllans Dag
- Lördagen den 20 juli
- Lördagen den 27 juli
- Lördagen den 10 augusti
- Lördagen den 17 augusti
- Lördagen den 31 augusti
- Lördagen den 14 september

Ta gärna med vänner och bekanta på en visning det brukar vara uppskattat.

FöreningsNytt

Publicerat den 10 januari 2019 • Bo Hansson • sidan 1 av 2

Årsmötet 2019

Årsmötet blir den 9 mars; plats och tid meddelas i samband med kallelsen, men boka gärna in datumet redan nu.

Medlemsavgift för 2019

Enligt årsmötets beslut 2018 ska medlemsavgiften för 2019 höjas till 250 kr. Betala in medlemsavgiften på föreningens bankgirokonto 693–6520.

Visning av vattenmöllan 2019

Visning av vattenmöllan sker följande dagar klockan 14–16:

- Mitt Europa 2019 genomförs 4 maj
- Möllans dag 2019 genomförs 7 juli
- Ytterligare åtta visningar kommer att läggas ut under sommarperioden

Ta gärna med vänner och bekanta på en visning det brukar vara uppskattat.

Ny belysning i kvarnbyggnaden

Vår styrelseledamot Henrik Hansson har tillsammans med en kamrat installerat ny belysning i kvarnbyggnaden.

Leader avslog vår begäran om utökad budget

Leader Nordvästra Skåne med Öresund har i december avslagit vår begäran om utökad budget och ändrad finansieringsplan. Det innebär att vår restaurering av Krapperups gamla vattenmølla får fortsätta inom nuvarande budget för Leaderprojektet.

Strategi för det fortsatta restaureringsarbetet

Föreningen har hos Leaderkontoret begärt en omfördelning inom nuvarande budget för att kunna bygga en omgång med vattenhjul, kronhjul och drev inklusive kraftöverföring och kvarnstenar.

John Fidler vid Naturcentrum har tagit fram ett förslag till våtmark som ett första steg för att kunna restaurera hela den gamla kvarndammen. Föreningen har godkänt de föreslagna åtgärderna (se bifogad karta) under förutsättning att kostnaderna för

projekteringen och genomförandet finansieras via Naturvårdsverkets våtmarkssatsning. Våtmarken bör göras så stor som möjligt och gränsen mot söder och väster bör vara den historiska kvarndammens dammkrona. Schaktningen av organiskt material bör ske ner till den historiska dammbotten.

Övriga bidrag

Sparbanksstiftelsen Gripen har ännu inte beslutat om vi får disponera det bidrag på 300 000 kr som man tidigare beviljat. Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur betalade ut sitt bidrag 175 000 kr redan före jul. Föreningen har använt bidraget till att betala en del av merkostnaderna för förbättring av avrinning från kvarn till bäck samt för kvarnaxlar.

FöreningsNytt

Publicerat den 31 oktober 2018 • Bo Hansson • sidan 1 av 2

Nya styrelseledamöter

Styrelsen har valt in Maria Schoultz och Henrik Hansson i föreningens styrelse. Maria och Henrik är delägare i Krapperup 19:2 och barn till föreningens ordförande Hasse Hansson. Vi i styrelsen är mycket glada över att Maria och Henrik accepterat att delta i styrelsens arbete.

Nytt nyttjanderättsavtal

Fastighetsägarna och föreningen har tecknat ett nytt nyttjanderättsavtal från den 1 december 2018 till den 30 november 2030 med automatisk förlängning i 10-årsperioder om avtalet inte sägs upp. Föreningen har ansökt hos Lantmäteriet om att avtalet skrivs in i fastighetsregistret. Antalet allmänna visningar har ökats från tre till upp till åtta per år.

Allmänheten kan, via allemansrätten, utnyttja de stigar som är belägna på Krapperup 19:1 och som omsluter Krapperup 19:2 för att utifrån studera kvarnbyggnaden och Vattenmöllebäcken.

Föreningen avser också att nyttja appen OnSpotStory där information ska kunna laddas ned till mobiltelefonen och göra det möjligt att få en guidning av kvarnen och dess historia. Denna åtgärd kommer att förbättra allmänhetens utbyte då man besöker vägen eller stigarna som går längs fastigheten och då ingen visning pågår.

Samarbete med Naturcentrum

De senaste veckorna har vår förening fört samtal och haft kontakt med Naturcentrum, ett företag som utför arbeten och utredningar åt Länsstyrelsen.

Vår kontakt är John Fidler, fiskeribiolog och våtmarksexpert med särskild inriktning på planering och konstruktion av våtmarker, dammar och vattenvägar.

Vi har sedan tidigare också haft kontakt med Daniel Åberg, platschef för Kullabergs naturreservat. Han söker efter platser där våtmarker kan anläggas och vi ska restaurera en del av kvarndammen. Vi undersöker nu om våra båda intressen ska kunna fungera

ihop, och eftersom Naturcentrum och Kullabergs Naturum har etablerade och upparbetade kanaler med länsstyrelsen känns dessa kontakter värdefulla. John Fidler besökte vattenmöllan häromdagen och undersökte Krapperups gamla kvarndamm. Han tar fram ett åtgärdsförslag som underlag för våra fortsatta överläggningar med Länsstyrelsen i Skåne.

Utställningen om vårt restaureringsarbete

Margareta och Caroline är färdiga med utställningen. Två montrar med fynd finns på plats; dessutom fyra vepor med text om kvarnen och brukarna samt bilder på arbetet som har utförts här. Under hösten kommer Henrik Hansson att sätta upp belysning.

FöreningsNytt

Publicerat den 17 augusti 2018 • sidan 1 av 2

Årets besöksverksamhet

Föreningen har hittills i år haft två stora annonserade visningar. EU:s kampanj *Mitt Europa 2018* genomfördes i det vackra majvädret med sol och lätt vind. Vi tog emot drygt 110 personer i alla åldrar från Sverige, Danmark och Kanada – publikrekord! De nya kvarnaxlarna med attrapperna av våra blivande vattenhjul gjorde stor succé.

Den andra stora visningen var på *Möllornas dag* i början av juli. Det var påfallande många förstagångsbesökare. Våra internationella gäster kom denna gång från Danmark och Schweiz. Många uttryckte sin stora tacksamhet för att det finns entusiaster som arbetar med att bevara landets kulturhistoriska minnen. Många pekade också, med stor tillfredsställelse, på hur mycket som hade gjorts sedan förra gången de besökte möllan.

I övrigt har föreningen genomfört 15 mindre visningar för sammanlagt 69 personer.

Läs mer om besöken på vår hemsida, som också har bilder från våra två stora visningar.

Ny permanent utställning

I samband med *Möllornas dag* öppnade vi vår nya permanenta utställning med information om vattenmöllan och vårt restaureringsarbete. Utställningen har finansierats huvudsakligen via ett stipendium från Stiernstedt-Kockenhus kulturförening. Föreningens medlemmar Caroline Ranby och Margareta Ramsay har varit ansvariga för utställningsmaterialet.

Här finns också föremål som har hittats under arbetets gång, bland annat ett par mynt. Dels ett en-skillingsmynt från 1820, alltså från Karl XIV Johans regenttid, dels ett en-skillingsmynt från 1863, det vill säga från Fredrik VII av Danmarks regenttid, se bilderna.

Stipendium för ett seminarium

Föreningen har ansökt om ett stipendium på 15 000 kronor från Stiernstedt-Kockenhus kulturförening för att under våren eller sommaren 2019 genomföra ett seminarium med representanter för



Skånes vattenmöllor. Syftet med seminariet är att diskutera restaureringsfrågor och att skapa ett nätverk som ett komplement till föreningen Skånska Möllor – men med fokus på vattendrivna kvarnar. Kulturföreningen har sagt ja till föreningens ansökan, men beloppet visar sig först vid utbetalningen.

Arrendeavtal för en del av kvarndammen

Föreningen har tecknat ett arrendeavtal med Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen för 2 070 kvadratmeter av den gamla kvarndammen.

Avsikten är att restaurera en del av dammen för att kunna försörja kvarnen med vatten. Vi har kontakt med Daniel Åberg vid Naturum Kullaberg/Länsstyrelsen, och han undersöker möjligheterna att kombinera kvarndammen med naturvårdens önskemål om att öka antalet våtmarker.

Ansökan om ny budget och finansieringsplan

Föreningen kommer inom kort att lämna in en ansökan om en ny budget och finansieringsplan till Leader Nordvästra Skåne med Öresund.

Anledningen är att kostnaderna – som vi uppskattade vid vår ursprungliga ansökan 2016 – har visat sig bli mycket högre när vi har handlat upp arbetena. Föreningen har till exempel antagit en offert på 1,1 miljoner kronor för två vattenhjul, två kronhjul och två drev. Vår uppskattning var betydligt lägre.

Föreningens ansökan om en ny budget innebär att ytterligare cirka 1,4 miljoner kronor kvävs för att kunna slutföra projektet som planerat. Av detta belopp har föreningen ordnat med ny medfinansiering på sammanlagt 571 000 kronor.

Arbetsdagen i juni

Vid arbetsdagen i juni grävde medlemmarna ut gravarna för de blivande kronhjulen och iordningställde vår permanenta utställning.

Föreningens hemsida

Vår medlem Christer Wallentin har uppgraderat föreningens hemsida. Gå gärna in och titta. Både hemsidan och möllan är väl värda ett besök.

FöreningsNytt

Publicerat den 2 april 2018 • sidan 1 av 2

Kvarnaxlarna är nu på plats inne i vattenmöllan. Axlarna har tillverkats av Nyhamns Såg & Båtbyggeri samt installerats av Domstens Kulturbyggnadsfirma.



Arbetsdagar

Styrelsen inbjuder till två arbetsdagar under första halvåret 2018. Den första äger rum den 6 maj klockan 10 i Vattenmöllan. Vi kommer då att bygga attrapper av ett vattenhjul i plywood och med 4 meter långa regler i 50 x 80 millimeter. Vid den andra arbetsdagen i början av juni ska vi fortsätta att rensa kronhjulsgraven till den historiska botten.

Mitt Europa 2018

Det här är en gemensam informationssatsning inom EU. Vi medverkar genom öppet hus i Vattenmöllan lördagen den 12 maj klockan 14–16.

Med hjälp av finansiering från EU:s jordbruksfond går nu restaureringsarbetet snabbare. Vi räknar med att vara färdiga i oktober 2020. Vi visar kvarnen och informerar om vårt leaderprojekt och vad vi hittills har gjort.

FöreningsNytt

Publicerat den 4 juli 2017 •

Sparbanksstiftelsen Gripen har beslutat om ett större bidrag för restaureringen av Krapperups gamla vattenmølla förutsatt att de stipulerade villkoren kan uppfyllas. Styrelsen kommer att behandla frågan om villkoren på nästa möte den 22 juli.

TJ Entreprenad är färdigt med att stensätta den yttre kvarnrännan. Fredrika Ramsay Nelson har varit ansvarig för arbetena inom styrelsen.

Vårt öppna hus på Möllornas dag den 2 juli besöktes av många. Drygt 90 besökare fick höra Bo Hansson berätta historien om vattenmøllan och om Föreningen Vattenmöllans Vänner arbete. Han redovisade också hur restaureringsarbetet finansieras.

Jan Sjöberg berättade om kvarnens funktion och arbetet med att restaurera den. Vi kunde också visa attrapperna av vattenhjulen och de syns i bakgrunden på en av bilderna.

Det var påfallande många förstagångsbesökare och många som uttryckte sin stora tacksamhet för att det finns entusiaster som arbetar med att bevara våra kulturhistoriska minnen. Många pekade också, med stor tillfredsställelse, på hur mycket som gjorts sedan förra årets besök på Möllans Dag. Föreningen bjöd på förfriskningar och chips. Vi är glada för det stora intresset att besöka vattenmøllan.

Föreningen har sökt bidrag från Stiernstedt-Kockenhus kulturförening med 15 000 kronor för att ta fram en permanent utställning om restaureringsarbetet av Krapperups gamla vattenmølla.

Två vattenhjul med mera Föreningen har begärt anbud på tillverkning av två vattenhjul, två kronhjul och två drev till vattenmøllan. Anbudena ska vara inne senast den 3 augusti och leveranstiden är satt till den 28 februari 2018.

Uppmätning av rännan Föreningen har, genom en ansökan från Bo Hansson, beviljats ett bidrag på 50 000 kronor från Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen för att genomföra en antikvarisk uppmätning av kvarnrännan.



FöreningsNytt

Publicerat den 11 juni 2017

Nu är TJ Entreprenad igång med att **stensätta den yttre kvarnrännan**. Vi har också passat på att lägga ett avloppsrör som ligger 60 cm under nuvarande utlopp för att i en framtid kunna leda vattnet från kvarnrännan längre västerut med ett fall som innebär att kvarnrännan är torr. Se bilder.



Jonas Brorson håller bland annat i informationsfrågorna på Leaderkansliet för Nordvästra Skåne med Öresund. Han har filmat pågående arbeten för att skapa en kort film om vårt restaureringsarbete på Krapperups gamla vattenmölla. Vi kommer att kunna lägga en länk på vår hemsida till filmen när den är färdig.

På bilden: Hasse Hansson till vänster och Jonas Brorson till höger.

Inför **Möllornas Dag** den 2 juli arbetar styrelsen för att kunna visa hur axlarna kommer att ligga och hur stora vattenhjulen kommer att vara. Arbetena med stensättning av yttre kvarnrännan beräknas var färdiga till dess.

FöreningsNytt

Publicerat den 14 maj 2017

Under 2017 har vi sänkt utloppet från kvarnen med cirka 70 cm och frilagt den gamla kvarnrännans utlopp. Vi har också kompletterat muren under portarna.



Ekstockarna till kvarnaxlarna och delar av vattenhjulen har nu kommit till Nyhamns Såg & Båt från Danmark. Bröderna Ravanis räknar med att göra kvarnaxlarna under augusti månad.



Den 13 maj deltog vi EU:s satsning Mitt Europa och visade kvarnen för ett 40 tal besökare.



FöreningsNytt

Publicerat den 2 juni 2016

Under vintern och våren har styrelsen koncentrerat sitt arbete på att ta fram en ansökan om projektstöd inom EU:s leaderprogram för lokalt stödd utveckling. Ansökan omfattar cirka 1,2 miljoner kronor och är inlämnad. Ett beslut om vår ansökan fattas den 21 juni.

Länsstyrelsen och Höganäs kommun är medfinansiärer. Om ansökan bifalls kan vi slutföra restaureringen till hösten 2018. [Läs mer ...](#)

Helsingborgs Dagblad har besökt vattenmöllan och en artikel kommer i tidningen under vecka 23.



Möllans Dag anordnas i år söndagen den 3 juli. Bjud med dina vänner på en visning. Vi har öppet klockan 14–17. Alla är hjärtligt välkomna. [Läs inbjudan.](#)



Arbetsmöte för föreningens medlemmar hålls lördagen den 11 juni från klockan 13 till längst klockan 17. Vi färdigställer dammkistan och målar södra väggen.

FöreningsNytt

Publicerat den 4 november 2015

Arbetet med att göra en detaljplan för vattenmöllan har inte kommit så långt. Handläggaren i Höganäs kommun räknar med att det inte blir klart under hösten 2016, vilket tidigare utlovats.



Fastighetsägarna kommer att träffa ett nyttjanderättsavtal med föreningen som sträcker sig över fem år. Avtalet kommer att registreras i inskrivningsregistret.



Bert Burger har gjort en ny sektionsriktning efter sin senaste nivelleringsring. Han konstaterar att allting stämmer, både med tidigare mätning och gamla syneprotokoll.



Stiernstedt-Kockenhus kulturförening avslog i juni föreningens begäran om ett ekonomiskt bidrag. Aktuella ansökningar finns till Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur och till Länsstyrelsen i Skåne län. Besked om den första väntas i december 2015 och om den andra i maj/juni 2016.



Styrelsen förbereder nya ansökningar till bland annat Krapperupsstiftelsen, Leader, Sparbanksstiftelsen och Stiernstedt-Kockenhus kulturförening.



Föreningen kommer att ha årsmötet redan i januari 2016. Samma dag hålls nästa styrelsemöte. Under sommarhalvåret ska mötesdagarna i huvudsak ägnas åt praktiskt arbete.

FöreningsNytt

Publicerat den 15 juni 2015

Möllans dag 2015 genomförs söndagen den 5 juli. Beslöts att föreningen ska delta och att besökstiden ska vara mellan 14-17. Alla medlemmar uppmanas att vara med.

Φ

Diskussion pågår om förslag om en förlängning av samarbetsavtalet mellan föreningen och fastighetsägarna eller om ett nyttjanderättsavtal som kan registreras i inskrivningsregistret.

Φ

Uppdrogs åt Bosse att ta fram material för att stimulera till gåvor till föreningen i samband med uppvaktningar av olika slag eller till att skänka ett medlemskap i föreningen.

Φ

Beslöts att kalla till en arbetsdag den 5 september. Uppgiften är att konstruera en dammkista i den grav som grävts. Hasse och Henrik förbereder kistans konstruktion och material för arbetet. Alla medlemmar kallas till arbetsdagen och ges möjlighet att närvara vid styrelsemötet.

FöreningsNytt

Publicerat den 13 april 2015

Årsmötet hölls den 12 april i Vattenmöllan med åtta medlemmar. Den nya styrelsen består av Bert Burger, Bo Hansson, Hasse Hansson, Torsten Loodberg, Fredrika Ramsay, Margareta Ramsay, Caroline Ranby, Henrik Ranby och Jan Sjöberg. Av dessa är Bo Hansson och Jan Sjöberg nya i styrelsen. Hasse Hansson valdes om som ordförande.



På det efterföljande styrelsemötet utsågs Bo Hansson till sekreterare och Hasse Hansson till kassör.



Henrik Ranby skänker sin modell i skala 1:50 av vattenmöllan till föreningen. Den placeras till att börja med i möllarebostaden. Den dag kvarnen är mer färdig kan modellen flyttas in.



Föreningen har fått avslag på en ansökan till Sparbanksstiftelsen om finansiering av kilning och pustning av väggarna inne i möllan. Länsstyrelsen har beslutat att inte heller i år ge föreningen pengar för att lägga om loftgolvet och förstärka bjälklaget. I båda dessa fall kommer styrelsen att söka bidrag igen.



Styrelsen har beslutat att prioritera de fortsatta arbetena i följande ordning: (1) loftgolv och bjälklag; (2) vattenhjul och axlar; (3) kilstenar och putsning av väggar; (4) vattenfrågan.

FöreningsNytt

Publicerat den 18 januari 2015

Den 3 november 2014 träffade Bert Burger, Hasse Hansson och Christer Wallentin Sven Åberg som är ordförande i både Krapperupstiftelsen och i dess forskningskommitté. De diskuterade möjligheterna att stiftelsen ger ekonomiskt stöd till den fortsatta rekonstruktionen av vattenmöllan.

Φ

Föreningen har kompletterat sin ansökan till länsstyrelsen om pengar för att lägga om loftgolvet. Det gäller information om det vandringsevent i Kullabygden som ska genomföras 2016 på temat energi. Ett starkt loftgolv behövs för att kunna ta in en större grupp besökare utan risk för olyckor.

Φ

Henrik Ranbys modell i skala 1:50 av vattenmöllan har försetts med en glashuv. Modellen ska till att börja med placeras i möllarebostaden, närmare bestämt i nischen som vetter in mot möllan. Den dag kvarnen är mer färdig kan modellen flyttas in.

Φ

Föreningen har kontakt med Sparbanksstiftelsen om finansiering av kilning och pustning av väggarna inne i möllan. Ett besked från stiftelsen väntas senast i mars.

Φ

Årsmötet för 2014 ska hållas söndagen den 12 april 2015 klockan 14–16 i vattenmöllan.

FöreningsNytt

Publicerat den 5 oktober juni 2014

Öppet hus hölls i Vattenmöllan söndagen den 10 augusti för att fira föreningens 10-årsjubileum. Vädret var fint och cirka 45 personer kom. Besökarna fick gå in i såväl kvarnen som möllarebostaden och det ombyggda stallet. Hasse Hansson och Bert Burger visade och berättade. Marianne hade huvudansvaret för förtäringen.



Kommunstyrelsen har beslutat att uppdra åt planavdelningen att genomföra en planprocess för detaljplan för fastigheten Krapperup 19:2 som leder fram till ett kulturskydd med q-märkning av kvarnbyggnaden för att långsiktigt värna om detta kulturminne. Planavdelningen räknar med att detaljplanen kan antas under tredje kvartalet 2016.

FöreningsNytt

Publicerat den 30 juni 2014

Söndagen den 10 augusti klockan 12–16 blir det Öppet hus i Vattenmöl-
lan för att fira föreningens 10-årsjubileum.



I början av juni gjorde Domstens Kulturbyggnadsfirma följande arbeten
på kvarnen: (1) rekonstruktion av en 2,5 meter lång stenramp som an-
sluter till loftporten; (2) dräneringsarbeten vid loftporten; (3) rekon-
struktion av fyra upplag för de två vattenhjulens kvarnaxlar. Projektet
kostade 49 000 kronor och finansierades av Konung Gustaf VI Adolfs
fond för svensk kultur.



Föreningen beslöt på årsmötet den 26 april att gå vidare med q-
märkning av kvarnbyggnaden. Kostnaden blir uppskattningsvis cirka
50 000 kronor. Hasse Hansson, kvarnens ägare, står för kommunens
kostnad för planarbetet upp till detta belopp, och om kostnaden blir
större träder föreningen in.

FöreningsNytt

Publicerat den 27 mars 2014

Föreningen har fått ja på en ansökan till Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur. Det gäller (1) rekonstruktion av en 2,5 meter lång stenramp som ansluter till loftporten; (2) dräneringsarbeten vid loftporten; (3) rekonstruktion av fyra upplag för de två vattenhjulens kvarnaxlar. Det sökta beloppet var 49 000 kronor, vilket också beviljades. Domstens Kulturbyggnadsfirma kommer att genomföra dessa arbeten under våren.



Nästa steg i återställandet av vattenmöllan kommer att gälla rekonstruktionen av kvarnmaskineriet, det vill säga två vattenhjul, kvarnaxlar, kugghjul, kvarnstenar med mera.

Styrelsen beslutade i februari att detta steg behöver förberedas noga innan det blir dags att gå vidare.



Föreningen har inlett arbetet med att få vattenmöllan kulturskyddad. I februari besökte Kerstin Nilermark och Mila Sladic vattenmöllan, chef för samhällsbyggnadsavdelningen respektive kommunens planchef. Därefter har kommunen preciserat kostnaderna för det detaljplanearbete som krävs. Styrelsen kommer att diskutera frågan på nästa styrelsemöte.

FöreningsNytt

Publicerat den 10 oktober 2013

Söndagen den 29 september var det styrelsemöte. För en gångs skull utan ett inslag av praktiskt arbete. Endast styrelsen hade kallats, och fem styrelsemedlemmar var med.

Vi började arbetet med att förbereda en ansökan om forskningsanslag från Gyllenstiernska Krapperupsstiftelsen; den ska lämnas in före den 1 mars 2014 och kommer att gälla rekonstruktionen av kvarnmaskineriet, det vill säga två vattenhjul, kvarnaxlar, kugghjul, kvarnstenar med mera.



I muren på kvarnens östra sida fattas kilstenar och putsen behöver förbättras. Vi kommer att ta in ett anbud på detta arbete från Domstens Kulturbyggnadsfirma. Detta ska ligga till grund för en ansökan om finansiering till Sparbanksstiftelsen Gripen.



En dendrokronologisk undersökning bör göras för att ta reda på när olika delar av vattenmöllan byggdes. Kostnaderna uppgår till cirka 25 000 kronor. På nästa styrelsemöte, som är den 8 februari 2014, kommer vi att diskutera tänkbara finansiärer; en tänkbar bidragsgivare är Stiernstedt-Kockenhuss kulturförening.



Föreningen har inlett arbetet med att få vattenmöllan kulturskyddad. Företrädare för föreningen träffade den 3 oktober de två tjänstemän som handlägger ansökan, nämligen Kerstin Nilermark, chef för samhällsbyggnadsavdelningen, och Mila Sladic, kommunens planchef.

FöreningsNytt

Publicerat den 19 aug 2013

Lördagen den 10 augusti var det styrelsemöte och praktiskt arbete. Elva personer var med, däribland en ny medlem: Dag Wisaeus.

På styrelsemötet diskuterade vi bland annat aktuella och kommande ansökningar. Vi beslutade att börja förbereda en ansökan om forskningsanslag från Krapperupsstiftelsen; den ska lämnas in före den 1 mars 2014 och kommer framför allt att gälla rekonstruktionen av det intre maskineriet.

Vi diskuterade också en eventuell uppdelning av medlemskapet i två sorter, ett kommunalt kulturskydd av vattenmöllan och en skylt på banvallen om byn och möllan.



Efter styrelsemötet målade några av oss den södra gavelns vindskivor och vattbräddor med Falu rödfärg. Hasse Hansson visade runt den nya medlemmen i både vattenmöllan och möllarebostaden.



Nästa styrelsemöte blir söndagen den 29 september 2013 klockan 14.

FöreningsNytt

Publicerat den 17 juni 2013

Söndagen den 9 juni var det praktiskt arbete och styrelsemöte. Sju personer var med, däribland två nya medlemmar: Bosse Hansson och Jan Sjöberg.

Under förmiddagen målade ett par av oss den södra gaveln med Falu rödfärg. Några kompletterande mätningarna inne i möllan som en förberedelse till det kommande arbetet med att rekonstruera kvarnmaskineriet. Hasse Hansson visade runt de nya medlemmarna i både vattenmöllan och möllarebostaden.



På styrelsemötet diskuterade vi framför allt vattenfrågan. Den handlar bland annat om hur kvarnrännan ska kunna torrläggas, vilket är en förutsättning för att kunna sätta in vattenhjul i möllan. Ett alternativ är att pumpa vattnet från rännan till bäcken, och ett annat är att gräva upp kvarnrännan, kulvertera den och ansluta den till bäcken.

Hasse Hansson rapporterade att Länsstyrelsen Skåne har avslagit föreningens begäran om pengar för att lägga om loftgolvet och bjälklaget. Motiveringen var begränsade medel.



Nästa styrelsemöte/arbetsdag blir lördagen den 10 augusti 2013 klockan 10–16. Vid det tillfället prövar vi att lägga styrelsemötet på förmiddagen och sedan fortsätta med det praktiska arbetet.

FöreningsNytt

Publicerat den 17 april 2013

Årsmötet den 14 april samlade tio personer. Hasse Hansson valdes om som ordförande. Alla övriga styrelseledamöter, liksom revisorerna, valdes också om. Samtliga mandat sträcker sig fram till årsmötet 2014.

Styrelsen fick ansvarsfrihet för sin förvaltning under 2012.

»» [Länk till protokollet från årsmötet](#)

Φ

Direkt efter årsmötet samlades **styrelsen** till ett konstituerande möte. Den utsåg Hasse Hansson till kassör och Christer Wallentin till sekreterare, det vill säga samma funktioner som de har haft sedan 2011.

Styrelsen diskuterade aktuella projekt och hur de ska kunna finansieras. Det gäller:

- Reparation av bjälklaget och omläggning loftgolvet
- Rekonstruktion av en stenramp vid östra sidans loftport
- Rekonstruktion/renovering av upplagen för vattenhjulens axlar
- Renovering av murarna invändigt
- Förberedelser för rekonstruktion av kvarnmaskineriet, eventuellt i samarbete med Hantverkslaboratoriet

Φ

Nästa arbetsdag/styrelsemöte blir söndagen den 9 juni 2013 klockan 10–15.

FöreningsNytt

Publicerat den 13 november 2012

Studiebesök i Bjärsgård

Den 6 november besökte Margareta Ramsay, Caroline Ranby och Christer Wallentin vattenmöllan som hör till godset Bjärsgård några kilometer utanför Klippan. Möllan startade sin verksamhet 1615 och var i drift fram till 1961.

Marga Persson visade oss runt. Hon var gift med den siste möllaren. Hennes bostad är byggd ovanpå den gamla möllarebostaden.

Med vid besöket var också Torsten Hannrup. Han berättade att det finns belägg för att Laxman Gyllenstierna i praktiken blev ägare till Bjärsgård redan 1610, men köpet trädde formellt sett i kraft första tio år senare.

Med hjälp av krigsfångar, troligen från Varbergs fästning, lät Laxman Gyllenstierna bygga kanaler och fördämningar som försåg den nya möllan med så mycket vatten att den kunde användas året runt. Detta var viktigt eftersom vattenmöllan gav stora inkomster till godset.

Vattenmöllan ligger i en starkt kuperad terräng. Från en sjö cirka ett-hundra meter uppströms gick en kanal som passerade möllan och drev vattenhjulet.

När Marga Perssons make tog över driften av möllan var vattenhjulet ersatt av en turbin.

En hel del av det gamla kvarnmaskineriet finns kvar, och det verkar vara i ganska gott skick. Kvarnrännan är torrlagd.

→ [Bilder från Bjärsgårdsmöllan](#)

FöreningsNytt

Publicerat den 18 september 2012

Rapport från den 13 september-mötet

Hur går vi vidare?

DEN 13 SEPTEMBER ORDNADE föreningen ett möte med visning och seminarium för att få infallsvinklar på den frågan. Ett 30-tal personer kom till Vattenmöllan.

Hasse Hansson, ägare och föreningens ordförande, hälsade alla välkomna på utsatt tid, klockan 14. Halva gruppen stannade kvar på gårdsplanen med Hasse. Han berättade om somrarna hos farfar och farmor, de sista som brukade gården, och hur han kunde köpa gården 2003. Både kvarnen och möllarebostaden var då i mycket dåligt skick. Hasse berättade hur han tog kontakt med flera sakkunniga personer, bland annat *Henrik Ranby* och *Caroline Ranby*, och så småningom kom de gemensamt fram till att det skulle gå att rädda byggnaderna. I den vevan bildades Vattenmöllekommittén; det var 2004. Den ombildades senare till Föreningen Vattenmöllans Vänner.

Den andra halvan av gruppen följde med *Bert Burger* in i möllan. Bert är arkitekt och arkeolog och aktiv i föreningen sedan starten. Han berättade om hur det gick till när mjölet maldes och hur kvarnmaskineriet fungerade. Kvarnen hade två stora vattenhjul, ställda omlott. De kvarnstenar som var kopplade till respektive hjul hade olika slags ytor för att passa för malning av respektive sädeslag. Ett hjul i taget användes, eftersom vattnet troligen inte räckte till mer. Det skulle också ha varit alltför arbetskrävande att köra båda systemen parallellt.

Efter en knapp halvtimme växlade grupperna plats; deltagarna fick samtidigt möjlighet att titta in i möllarebostaden. Efter en enkel förtäring samlades alla till ett seminarium som leddes av Henrik och Caroline.

Deltagarna fick två trycksaker i handen när seminariet började. Båda dessa kan laddas ned från webben.

- (1) [Vattenmöllan, Byggnadsutveckling 1692–2012](#)
- (2) [Kunna mala mjöl igen – en pamflett](#)



HENRIK INLEDDE SEMINARIET och berättade om sina intryck när han för första gången kom i kontakt med vattenmöllan. I en inventering som

hade gjorts på 1970-talet beskrevs möllan som en *stenloge*. Byggnaderna var visserligen i ett miserabelt skick, men det fanns ändå så mycket kvar att det gick att förstå hur de hade använts en gång i tiden. Spåren kunde tolkas.

Projektet i Vattenmöllan är ovanligt, sett ur ett stadsantikvariskt perspektiv. I regel gäller det att bevara delar av en byggnad som ska byggas om för att kunna användas i en ny funktion. Här kan restaureringen göras fullt ut, den gamla möllan ska inte användas till någonting annat.

Det finns tre källor för att skaffa den information som behövs för att restaurera vattenmöllan. För det första byggnaden, alla spår som finns i den. För det andra de skriftliga, historiska källorna. Vattenmöllan är synnerligen väldokumenterad, bland annat genom den dagbok som P.G. von Kochen, Krapperups ägare, förde när kvarnen byggdes i slutet av 1750-talet. Kartor, syneprotokoll med mera fyller ut bilden. För det tredje kan man studera jämförbara objekt, till exempel Pålsjö mölla, Blåherremölla, Ruveröds kvarn och de vattenmöllor som flyttats till Frilandsmuseet utanför Köpenhamn.

Föreningen har den tråkigaste, men nödvändiga, delen av arbetet bakom sig. Hittills har det gällt att säkra byggnaden och förhindra fortsatt förfall, men nu är det dags att vi ger oss i kast med det mest intressanta och roliga: att fylla byggnaden med innehåll, att återskapa ett fungerande kvarnverk.

Det är många pusselbitar och kompetenser som krävs i det arbetet. En intresserad beställare finns i form av föreningen och ägaren. Dessutom har vi tillgång till antikvarisk kunskap, arkitekter, arkeologer och byggnadsvårdsinriktade hantverkare.



SEDAN VAR DET CAROLINES TUR. Hon blev hemmastad i Krapperups godsarkiv när hon arbetade med en genomgång av borgen och byarna under perioden 1550–1850 (Ranby 2003). Hon lärde sig att läsa det korthuggna 1700-talsspråket, och till och med att läsa mellan raderna.

För Vattenmöllan skrev Caroline en kulturhistorisk dokumentation och gav ett förslag till åtgärdsprogram (Ranby 2004). Tillsammans med uppmätningar och ritningar av olika slag blev detta ett underlag för arbetet med restaureringen. »Vi har inte behövt ta fakta ur luften.«

Till seminariet hade Caroline med sig en sammanfattning av hur bebyggelsen i Vattenmöllan har förändrats under drygt 300 år (se ovan, trycksak 1). När jordbruket ökade i omfattning behövdes flera byggnader; när det minskades försvann byggnader. Från början var det bara tre hus, och som mest sex hus (1946).



EFTER HENRIKS OCH CAROLINES inledning gick seminariet över i en friare del med inlägg från både dem och andra deltagare. I det följande återges synpunkter, frågor och förslag utan hänvisning till vem som sade vad.

- Vi vet var axlarna till kvarnhjulen satt, men hur såg dom ut? Det kan ha varit fyrkantiga bjälkar som hölls ihop av järnringar eller hoplimmade störar som gjorts runda.
- Innanmätet i en vattenmølla är rätt likt hur det ser ut i en vindmølla. Det finns många vindmøllor att titta på, och dra slutsatser av.
- Det är svårt att hitta bevarad mekanik som är tillräckligt gammal, alltså sådant som var i bruk på 1600- och 1700-talet.
- Restaureringen av vattenmöllans maskineri kommer att ge kunskaper om material, verktyg och arbetsmetoder som sedan kan användas på andra håll. Projektet kan bidra till att glömda hantverkstekniker återupptäcks och kan föras vidare.
- De verktyg som används har betydelse för hur resultatet blir.
- Byggnaden och kvarnmaskineriet står naturligt i centrum för intresset. Men det finns också andra viktiga frågor. Några exempel: Hur var tillgången på vatten? Vilka flöden och dammar användes? Hur såg landskapet runt møllan ut? Vilken kulturell och ekonomisk roll spelade møllan för Krapperup och Kullabygden i sin helhet?
- Vattenmöllan var i ett par århundraden bygdens centrala livsmedelsfabrik. Genom att förstå hur den fungerade kan man lära sig mycket om samhället.
- Socialhistorien är mycket intressant.
- Vilket slags kvarnhjul var det faktiskt i vattenmöllan? Mycket tyder på att det var överfallshjul, men det kan ha varit mittfallshjul. Vi kan inte vara helt säkra.
- För varje steg vi tar måste vi studera befintliga källor, göra mätningar, jämföra liknande objekt, tillfråga experter och så vidare om det ska bli rätt. Eller med andra ord: att forska.
- Sven Hagenberg har varit till stor nytta i arbetet med Blåherremølla. Han har stora kunskaper om gamla møllor.
- De hantverkare som förr i världen byggde møllor hade sällan några ritningar. Hur jobbet skulle göras var deras yrkeshemlighet.
- Det finns fina lantmåterikartor från 1700-talet.

- Gissningsvis var det 20 procent mer vatten i bäcken som rinner förbi vattenmöllan för ett par hundra år sedan. En mölla i närheten kallades för »Torremölla« och det namnet talar för sig självt.
- Man grävde kanaler på flera ställen för att få fram tillräckligt med vatten till vattenmöllan.
- När föreningen för Bräcke mölla skulle bygga nya vingar visade det sig att kompetensen var utdöd i Sverige. Men kunnandet och tekniken fanns kvar i Danmark.
- Kvarnaxlarna måste ha varit fem, sex meter långa. För att göra en axel fick man använda flera olika träd.
- Det finns en joker, något som är svårt att förklara, nämligen att Höganäs fick en ångkvarn så tidigt som 1810. Det var strax efter att de första ångkvarnen hade byggts i Stockholm.
- Styrelsen i Kullabygdens hembygdsförening beslöt att inte direkt engagera sig i vattenmöllan eftersom ägaren är en privatperson. I stället blev det en fristående vattenmöllekommitté, ombildad 2010 till Föreningen Vattenmöllans Vänner. Den formen har fungerat väl.
- Det är svårt att få veta någonting om de allra äldsta delarna av vattenmöllan. Möjligen finns det lite mer att hämta i Krapperups godsarkiv, och en rad med stenar har påträffats i möllarebostaden som visar var ytterväggen gick och dessa skulle kunna vara riktigt gamla.
- Det kan ha funnits en mölla av något slag på platsen långt före 1600-talet, men intresset för en arkeologisk undersökning är säkert måttligt; det finns så mycket annat att undersöka. Den vattenmölla som det finns spår av från 1600-talet hade troligen ett eller flera kvarnhjul utanför byggnaden, alltså det vanliga på den tiden.
- Själva bygget av 1758 års vattenmölla är synnerligen väl dokumenterat i P.G. von Kochens dagbok.
- Enligt ett äldre, antikvariskt synsätt skulle man försöka rekonstruera det som kan ha varit det ursprungliga. I vattenmöllans fall skulle det innebära att återskapa 1758 års kvarn. Men i dag vill man i stället visa så många spår som möjligt av den *utveckling* som har skett av en byggnad och dess funktion. Med det synsättet blir 1897 års vattenmölla – alltså det år när malningen upphörde – summan av alla förändringar under 150 år.

FöreningsNytt

Publicerat den 12 juni 2012

Den 10 juni var det praktiskt arbete på förmiddagen. Vi beströk vindsdörren mellan möllan och möllarebostaden med linolja, vidgade kvarnrännan, tog upp eller flyttade flera stora stenar, bestämde placeringen av lysrörsarmaturer inne i möllan och vi gjorde mätningar för loftporten, se nedan.

Efter lunch blev det styrelsemöte. Först gällde det omläggningen av det **östra takfallet** och konstruktionen av en **loftport**. Länsstyrelsens beslöt nyligen att anslå 100 000 kronor för takarbetet plus cirka 30 000 kronor för antikvarisk medverkan från Regionmuseet Kristianstad. Tillsammans med 50 000 kronor ur Kungafonden är finansieringen klar. Arbetena kommer att börja i mitten av augusti och blir förhoppningsvis klara före den 13 september. De utförs liksom tidigare av Domstens Kulturbyggnadsfirma.

Dagens viktigaste punkt gällde **mötet den 13 september**. Föreningen bjuder in ett 40-tal personer för att titta på vattenmöllan och delta i en diskussion om det fortsatta arbetet. Målet är ju att under 5–10 år åter skapa en fullt fungerande mölla, vilket kommer att ställa stora krav både forskningsmässigt, hantverksmässigt och finansiellt. Listan över inbjudna täcker föreningar i Kullabygden, tidigare bidragsgivare, handläggare i myndigheter, forskare, tänkbara nya finansiärer, historiskt intresserade med flera.



Nästa styrelsemöte blir söndagen den 19 augusti klockan 14–16. Det kommer i sin helhet att handla om praktiska förberedelser för den 13 september.

FöreningsNytt

Publicerat den 25 april 2012

Årsmötet den 15 april samlade tolv personer, vilket var betydligt flera än förra året.

Hasse Hansson valdes om som ordförande. Alla övriga styrelseledamöter valdes också om. Lena Strandmark och Gunnar Edström, båda bosatta i Mölle, nyvaldes som revisor respektive revisorssuppleant. Samtligas mandat sträcker sig fram till årsmötet 2013.

Styrelsen fick ansvarsfrihet för sin förvaltning under 2011.

Deltagarna ägnade större delen av årsmötet åt att diskutera föreningens arbete under 2012 och därefter. Målet är att på 5–10 års sikt återskapa en fungerande vattenmölla.

Torsdagen den 13 september 2012 håller föreningen ett möte av öppet hus-karaktär. Syftet är att ge forskare och tänkbara bidragsgivare en konkret bild av vattenmöllan och föreningens planer.

»» [Länk till protokollet från årsmötet](#)



Direkt efter årsmötet samlades **styrelsen** till ett konstituerande möte. Den utsåg Hasse Hansson till kassör och Christer Wallentin till sekreterare, det vill säga samma funktioner som de hade under 2011.

Nästa arbetsdag/styrelsemöte blir söndagen den 10 juni 2012 klockan 10–15.

FöreningsNytt

Publicerat den 6 januari 2012

Styrelsemöte den 3 januari

Årets första styrelsemöte började med en god nyhet: Föreningen har fått 50 000 kronor från Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur. Pengarna ska användas för att bekosta ombyggnad av det *östra takfallet* och konstruktion av en *loftport*. För att hela projektet ska kunna genomföras krävs emellertid ytterligare cirka 130 000 kronor. Föreningens ansökan till länsstyrelsen på detta belopp är under behandling, och vi räknar med ett besked under våren.

När arbetet med takfall och loftport är klart – förhoppningsvis under sommaren – är själva byggnaden i stort sett rekonstruerad. Det har därmed blivit dags att planera för nästa stora steg. Målet är att på 5–10 års sikt återskapa en fungerande vattenmølla. Projektet har tre delar

A. Möllans inre »maskineri« – vattenrännor, kvarnhjul, drivaxlar, kvarnstenar med mera.

B. Vattenföringen till möllan – bäck och dammar.

C. Möllans roll i ett socialt och ekonomiskt perspektiv – från början av 1600-talet till nedläggningen i slutet av 1800-talet.

Under hösten 2011 hade Henrik Ranby och Hasse Hansson kontakt med Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet. Kontakterna fortsätter under januari med sikte på att engagera forskare och studeranden därifrån.

Nästa styrelsemöte blir den 15 april 2012. Samma dag, med start klockan 10, samlas alla intresserade för paktiskt arbete.

FöreningsNytt

Publicerat den 26 september 2011

Arbete och styrelsemöte den 25 september

Vi samlades vid 10-tiden och arbetade praktiskt fram till lunch. Vi sågade bort överflödiga bräder på loftgolvet, städade hela loftgolvet från bräder samt damm och annat skräp, sorterade fynd i plastbackar och planerade för uppsättningen av permanent belysning.

Eftermiddagens styrelsemöte handlade framför allt om nästa stora fas i återuppbyggnaden av vattenmöllan. Det gäller att återskapa det gamla maskineriet inne i möllan med vattenhjul, axlar och kvarnstenar. Dammen och vattenföringen genom möllan ska också återställas.

Vi beslöt att ta kontakt med Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet. Vår förhoppning är att personal och studeranden där vill delta i det förestående projektet – från kompletterande uppmätningar och rekonstruktionsritningar till att dokumentera det praktiska arbetet med snickeri, maskineri, grävning etcetera.

Under oktober–november hoppas vi få still stånd ett besök i Vattenmöllan av några personer från Hantverkslaboratoriet.

Vad gäller finansieringen av ombyggnaden av det *östra takfallet* och montering av en *loftport* – planerat till våren 2012 – har föreningen ansökt om bidrag på sammanlagt 180 000 kronor från dels Länsstyrelsen i Skåne län, dels Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur. Av beloppet avser cirka 30 000 kronor konsultarvode för antikvarisk medverkan.

Nästa ordinarie styrelsemöte blir den 3 januari 2012.

FöreningsNytt

Publicerat den 21 juni 2011

Styrelsemöte den 18 juni

Vi började dagen med praktiskt arbete. Det handlade om städning, rensning och några småjobb inne i möllan.

En viktig fråga på eftermiddagens styrelsemöte var ombyggnaden av *östra takfallet* och montering av en *loftport*. Den senare ska ersätta den loftport som tidigare fanns där. Arbetet startar när finansieringen är klar. Det kommer att utföras av Domstens kulturbyggnadsfirma, alltså samma företag som arbetat med möllan sedan restaureringsarbetet började.

För *finansieringen* hoppas vi på ekonomiskt stöd från Stiernstedt-Kockenhuss kulturförening, Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur och Länsstyrelsen i Skåne län.

Nästa steg i restaureringen kommer att gälla *möllans inre*, bland annat rekonstruktionen av vattenhjul, kvarnaxlar och kvarnstenar. På nästa styrelsemöte – som hålls den 25 september – ska vi diskutera dessa arbeten närmare, liksom finansieringsfrågan.

Vi diskuterade ett förslag till *hemsida* för föreningen. Efter några justeringar kommer den att publiceras på [webben](#).

Vi diskuterade *en bok* som handlar om vår vattenmølla, men också om andra vattenmöllor i trakten och möllor i allmänhet i gamla tider. Diskussionen om innehåll, tidsplan, arbetsfördelning, finansiering etcetera fortsätter på nästa styrelsemöte.